

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 936 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinov	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajan Xamidbek qizi	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
Shukurova Sevara Ilhomovna	
Improving High Jump Techniques	143
Tajimbetov Anvar Tengeldayevich	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari	157
Abduvaxobova Nodira	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
Ismailova Nozima Umaraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
Temirova Muyassar Abdulkarim qizi	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
Raximova Surayyo Otabek qizi	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
Biysenov Temirbek Taumuratovich	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati	188
Choriyeva Surayyo Choriyevna	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish	201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
Mannanova Nargiza Xaydarovna	

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
<i>Masharipova Kumushoy Amin qizi</i>	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students	218
<i>Mavlonova Dildora Shukhrat kizi</i>	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
<i>N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova</i>	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
<i>Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich</i>	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
<i>Rajabova Shaxlo Shodmonovna</i>	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
<i>Ramazonova Salomat Saidovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
<i>Saidova Gulruh Halim qizi</i>	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida)	242
<i>Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna</i>	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
<i>Истамова Нигора Азимжановна</i>	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
<i>Xakimova Dildora Mashrabjonovna</i>	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
<i>Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна</i>	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
<i>Rashidova Gulnoza G'ulomovna</i>	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
<i>Xaydarov Sulaymon Amirqulovich</i>	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar	265
<i>Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li</i>	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
<i>Abduraximov Asror Sultonali o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari	271
<i>Adizova Nilufar Quvondiq qizi</i>	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
<i>Alimov Asadulla Urokbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
<i>Alimova Umida Jumaboy qizi</i>	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi	282
<i>Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna</i>	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi	286
<i>Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
<i>Islomova Xafiza Azamatovna</i>	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish	293
<i>Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi</i>	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri	298
<i>Kozimova Nargiza Istam qizi</i>	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
<i>Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna</i>	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
<i>Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi</i>	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvalovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'analarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	
"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish.....	369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari	374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi	
Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov	
Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari.....	384
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi.....	387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari.....	393
Kadirov Tulkin Baxridinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi.....	397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari.....	406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna	

So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish	410
<i>Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna</i>	
Dermatovenerologiya fanini CASC (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni	415
<i>Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li</i>	
Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari.....	419
<i>Ruzmatova Nigina Shotilla qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	422
<i>Uchqunova Adiba Roziq qizi</i>	
7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili.....	427
<i>Umurova Farangiz Askarboy qizi</i>	
O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi	430
<i>Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	433
<i>Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna</i>	
Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы	439
<i>Ниязова Хилола</i>	
Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili	443
<i>Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonova Salimjon qizi</i>	
Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции	446
<i>Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна</i>	
Farzandlarni kelajak kasblariga tayyorlash.....	449
<i>Hamroyeva Komila Axmatovna</i>	
Talabalar analitik kompetentligini analitik-dagnostik pedagogik metodlar orqali takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	455
<i>Batirov Kamoliddin Zuhriddinovich</i>	
Universal ta'limiy faoliyatlar: shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar	458
<i>Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li</i>	
Kasbiy motivatsiya – bo'lajak o'qituvchilarning raqobatbardoshligini shakllantirish omili	461
<i>Melikova Elnora Shuxratovna</i>	
Shaxsning kompetentligi va uni shakllantirish omillari.....	465
<i>Usmonova Dilobat Elmurodovna</i>	
"Nutq o'stirish metodikasi" fanining didaktik asoslarini takomillashtirish.....	469
<i>Davlatova Ra'no Haydarovna</i>	
Межэтническое взаимодействие в культурных координатах Востока и Запада: нормы, ценности, модели поведения.....	473
<i>Айдарова Диана Смутуллаевна</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	481
<i>Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna</i>	
Tibbiyot ta'limida talabalarning kommunikativ va tashkiliy kompetensiyalarini rivojlantirishning integrativ yondashuvi va baholash mexanizmlari	484
<i>Abduraimov Abbosbek Odiljon o'g'li</i>	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishda virtual reallikdan foydalanishning innovatsion tizimi	488
<i>Alimova Maftuna Ravshanbek qizi</i>	
Mustaqil O'zbekiston sharoitida rezerv va zahiradagi ofitserlar tayyorlash tizimining dolzarbligi.....	491
<i>Aliyorov Alijon Bo'rievich, Teshaboyev To'liqinboy Yoqubovich</i>	
Ekologik barqarorlikka erishishda ekologik ta'lim va tarbiyaning ahamiyati hamda O'zbekiston ta'lim tizimidagi holati.....	496
<i>Bahodirjon Omonov</i>	
Ona va bola o'rtasidagi psixologik munosabatlar tizimida nevroitik holatlarning shakllanishi	500
<i>Bekmirov Tolib Rashidovich</i>	
Effectiveness of Forming a Tolerant Thinking in Future Social Work Specialists	504
<i>Ergashev Ikhtiyor Bakhtiyor ugli</i>	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi professor-o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	507
<i>Fazlidjanova Nilufar Xikmatovna</i>	

Indicators and Diagnostic Approaches for Dyslexia in Primary School Students	510
Gaziyeva Saida Turgunovna	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda diqqat va xotirani rivojlantirish metodlari	514
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz	
Ona tili darslarida esse yozish orqali kreativ fikrlashni shakllantirishning samarali metod va usullari.....	517
Kabulov Inamjan Sharipbayevich	
O'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirish bo'yicha yondashuvlar	521
Karimova Saida O'ktamovna	
O'quvchilar ovozi rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishning ahamiyati	526
Karshiyeva Diyora Abduraxim qizi	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning dasturchilar tayyorlashdagi o'rni.....	532
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Zamonaviy asarlar tanlashning pedagogik va didaktik asoslari.....	535
Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining elektron didaktik ta'minotini rivojlantirish metodikasi	541
Narbayev Farrux Sharafbayevich	
Mentorlik asosida yoshlarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvi yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar tahlili.....	548
Nazarova Nigora Ravshanovna	
Zamonaviy baholash texnologiyalarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri	551
Norova Nilufar Norbo'ta qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetentsiyalarini rivojlantirishning elektron metodikasi.....	555
Olimov Bahridin Jalol o'g'li	
Tanqidiy fikrlash va 4K kompetensiyalarining pedagogik-psixologik mohiyati	560
Qizlarxon Azizova	
Ona tilida so'z turkumlari va ularni ajratish tamoyillari.....	565
Shadmankulova Dilyarom Xalikovna	
Maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish.....	569
Shodiyeva Dilnoza Qodirovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishni o'rganish – pedagogik muammo sifatida	572
Toshpo'latova O'g'li Abdurahmon qizi	
Inklyuziv ta'limda o'qituvchilarning roli va tayyorgarligi.....	576
Xasanova Iroda Ikromjon qizi	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida kompozitsiyaga oid kompetensiyalarini rivojlantirish	580
Xasanova Munisa Ziyodillo qizi	
Влияние природы, количества, дисперсности и технологии введения наполнителя на свойства композиционных материалов	584
Алимбаев Айбек Байрамович	
STEM ta'limi va sun'iy intellekt: Qoraqalpog'iston maktablari uchun integratsiya hamda amaliy bo'lim	586
Jumamuratov Perdebay Tileubayevich	
Интерактивный метод как средство активизации всех учащихся на уроках родного языка	589
Тажбенова Дина Куанышовна	
Эффективность цифровых технологий в системе образования Узбекистана.....	591
Усмонова Фируза Муродовна	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ...	595
Yo'ldosheva Mohidil Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyasini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning pedagogik zarurati	599
Qurbonova Muxayyo Oltiboyevna	
Mahmudxo'ja Behbudiy merosi, jadid maktablarining g'oyaviy asoslari va ta'limdagi modernizatsiya yo'nalishlari	602
Mirzoyeva Nigora Shavkatjonovna, Abdisamatov Ozodbek	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini takomillashtirish metodlari.....	605
Nishonova Ra'noxon Abdullojon qizi	
Borrowed Proper Nouns in English and Uzbek: a Comparative Analysis.....	608
Amirqulova Feruza Abdurashidovna	

Ingliz tilini o'qitishda autentik videolarning amaliy samaradorligi.....	613
Dusmurodova Iroda Quvonovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari samaradorligini ta'minlashda direktor va pedagog xodimlarning hamkorlikdagi faoliyati.....	616
Olimjonova Odina Hasanxon qizi	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilish muammolari va ularni hal qilish yo'llari.....	620
Dilafruz Norboyeva	
"Kommunikativ kompetensiya" tushunchasining xorijiy va milliy manbalarda talqini: qiyosiy tahlil.....	624
G'ulomova Begoyim Elmurol qizi	
Ijtimoiy tarmoqlardagi jinsiy jinoyatlarning psixolingvistik tomonlari	627
Rahimqulova Lobar Hamro qizi	
К вопросу обучения местоимению в корейском языке	631
Муҳиддинова Малика Батировна	
The Importance and its Development Models of Critical Thinking	634
Khasanova Shokhista Mirzaakhmad kizi	
Gipertoniya kasalligining rivojlanishida sotsio-emotsional intellektning ta'siri	639
Alimirzayev Nodirbek Avazbek o'g'li	
Integratsiyalashgan va interaktiv yondashuvlar orqali o'qish tushunishini o'rgatish.....	643
Aliqulova Mohinur	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida direktorlarning shaxsiy kasbiy fazilatlarini shakllantirish.....	647
Choriyeva Durdona Anvarovna, Ravshanova Noila	
Didactic Potential of Innovative Methods in Teaching Biophysics Module	652
Choriyeva Mahfuza Sadriddinovna	
Notiqlik mahoratini rivojlantirishning tarixiy pedagogik ildizlari	657
Ismoilov Usmonjon Baxramjon o'g'li	
Kartografiya darslarini zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan boyitish yo'llari	660
Jololdinov Asror Toshtemirovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining kichik guruh tarbiyalanuvchilariga yo'l harakati turlari bo'yicha xavfsizlik talablarini o'rgatish.....	664
Jumayev Yunus Rashidovich	
Texnika yo'nalishidagi talabalarini ingliz tilini multimedia asosida o'qitishda o'quv modullarini loyihalash ...	670
Maxmudova Shaxnozaxon Odiljon qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish jarayonida tanqidiy fikrlashga o'rgatish	674
Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich, Sobirova Munavvarxon Qaxramonjonovna	
Tajovvuz emotsiyasini tafsiflovchi fe'llar	677
Normaxmatova Feruza Ruziboyevna	
O'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish usullari	681
Otegenov Berdibay Menglibaevich	
Texnika yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini avtomatlashtirilgan loyihalash tizimlari asosida rivojlantirish muammolari	684
Pozilova Shaxnoza Xaydaraliyevna, Xolmirzayeva Gulchehra Tulanovna	
Faoliyatli yondashuvning nazariy asoslari: talabalar nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda zamonaviy metodologik tamoyillar.....	689
Qurbonova Gulmira Alisher qizi	
Maktab o'quvchilarida xalqaro baholash dastur talablari asosida hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy asoslari	693
Radjapov Ruslanbek Sarsenovich	
Raqamli ta'lim texnologiyalari yordamida bo'lajak fizika o'qituvchilarining ijodiy-intellektual kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.....	697
Shoyzakova Hilola Yusuf qizi	
Talabalar ehtiyojlari va qobiliyatlari asosida oliy ta'limda differensial yondashuvni amalga oshirish strategiyalari	701
Sultonova Farangiz Alisherovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviyatini oshirishda kitobxonlikni keng targ'ib qilish	706
Usmanova Maxfuza	
Talabalarda axloqiy qadriyatlarni singdirishning pedagogik asoslari	709
Xolov Olimjon Chorshamiyevich	

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda tafakkurni rivojlantiruvchi o'yinlardan foydalanish metodikasi.....	712
<i>Ziyomiddinova Nilufar Avazbekovna</i>	
Влияние социальных сетей на формирование мировоззрения учащихся младшего подросткового возраста.....	716
<i>Ибрагимова З. И.</i>	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy rivojlantirish metodikasi	720
<i>Axmedov Juraboy Raxmonberdiyevich</i>	
Oliy ta'lim talabalarida ma'naviy-axloqiy madaniyat samaradorligini oshirishda jadid pedagogik merosining o'рни	725
<i>Raxmatova Dilbar Anvar qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish usullari	730
<i>Xaitova E'zoxon Baxrom qizi</i>	
Sun'iy intellektdan foydalanib bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini innovatsion faoliyatga tayyorlash mexanizmlari	734
<i>Nurmamatov Zuxriddin Shavkat o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy-hissiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nutq o'stirish faoliyatining o'рни	737
<i>Toshpulatova Nargiza Abduraimovna</i>	
Xalq og'zaki ijodi orqali bolalarga tabiatni asrash va unga g'amxo'rlik munosabatlarini shakllantirish usullari	741
<i>Bo'riyeva Fayyoz Baxodirovna</i>	
Maktab ta'limida o'quv tadqiqot ishlarini tashkil etish – pedagogik muammo sifatida	745
<i>Jurayeva Umida Yuldashevna</i>	
Texnologiya o'qituvchilarining professional kompetentligini shakllantirish texnologiyasi	748
<i>Qalandarova Urinposhsha Yuldashovna</i>	
Raqamli ta'lim vositalari yordamida maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish ..	752
<i>Xodiyeva Nilufar Sherzod qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishni o'rganish – pedagogik muammo sifatida.....	756
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Abdurahmon qizi</i>	
Bo'lajak biologiya o'qituvchilari kasbiy kompetentligini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning didaktik imkoniyatlari	759
<i>Pardaeva Matonat Salimovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda nutqni rivojlantirish orqali emotsional intellektni shakllantirish.....	764
<i>Omonillayeva Maxfuza Ilyosjon qizi</i>	
Основные научные подходы различных учёных об организации самостоятельной работы студентов	768
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi professor-o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'рни	772
<i>Fazlidjanova Nilufar Xikmatdjanovna</i>	
Ta'lim muassasalarida jismoniy madaniyat ta'limi samaradorligiga erishishda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	775
<i>Xolikov Akmal Tajidinovich</i>	
Oliy ta'limda korrupsiyaga qarshi kurashish va uni oldini olish.....	778
<i>Axmedova Dilmora Kobiljonovna</i>	
Психологическая устойчивость к стрессу: опыт и открытия в Узбекистане	781
<i>Туракулова Дурдона Боходировна</i>	
Virtual ta'lim sharoitida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda samaradorlikni oshirish	784
<i>Tajibayeva Xurshida Djumamuratovna, Pirmanov Mansur Qadiryevich</i>	
Развитие иноязычной межкультурной компетенции студентов в системе профессионально ориентированного языкового образования: роль паремий в формировании межкультурной коммуникации	788
<i>Амануллаева Камола Муминовна</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyalanuvchilarining nutqini o'stirishda innovatsion metodikalarni qo'llash tendensiyasi.....	794
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	

Akademik ijro mahoratini rivojlantirishda xavaskor xor rahbarlar uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlar	797
<i>Yuldosheva Sadoqat Iloxmonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq rivojlanishida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning me'yoriy-huquqiy asoslari	801
<i>Djamolova Noila Zayniddinovna</i>	
Ta'lim va tarbiya jarayonida ulug' mutafakkirlarning odob va axloqga oid ilmiy merosidan foydalanishning o'ziga xos jihatlari	807
<i>Ergasheva Dilnoza Mamasharifovna</i>	
Tayyorlov guruh bolalarini kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishning innovatsion texnologiyalari	810
<i>G'afforova Hurriyat Yangiboyevna</i>	
Bo'lg'usi o'qituvchilarni media ta'limdan foydalanishga o'rgatish	814
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Bo'lajak pedagog kadrlarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	817
<i>Jalolova Feruza Mirkamol qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilar ijodiy tafakkurini rivojlantirish muammolari va yechimlari	822
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasb motivlari barqarorligiga guruhii jipslikning ta'siri	827
<i>Jumayeva Malika Aliyevna</i>	
Jismoniy tarbiya darslari jarayonida maktab yoshidagi bolalarning jismoniy sifatlarini rivojlantirish	831
<i>Kamardinov Baxtiyor Kamardinovich, Azimqulova Shaxlo Baxtiyor qizi</i>	
Maktab va oila hamkorligida boshlang'ich ta'lim o'quvchilarini she'r yodlash qobiliyatini shakllantirish	837
<i>Karimova Shoxsanam Islomovna</i>	
Turkistondagi jadidchilik harakatining o'ziga xosligi va maktablardagi ta'lim tizimi	840
<i>Karimova Zarrina</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablari boshqaruvida ijobiy ijtimoiy munosabatlar muhitini shakllantirishdagi tashqi ta'sirlar	843
<i>Maryam Raximova</i>	
Tarbiya ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida: an'anaviy qadriyatlar va zamonaviy pedagogik yondashuvlar uyg'unligi	848
<i>Muhammadiyeva Feruza To'raikulovna</i>	
From Access to Success: Advancing Inclusive Education in Universities	852
<i>Nutfiyeva Dildora</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy tayyorgarligining pedagogik mexanizmlari	856
<i>O'tasheva Lola Shoto'rayevna</i>	
Kognitiv yondashuv asosida ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarida ingliz tilini tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish samaradorligini o'rganish	859
<i>Qudratova Sultonposhsha Otabek qizi</i>	
Klinik amaliyotda tibbiyot talabalarining stressni boshqarish ko'nikmalarini shakllantirishning innovatsion metodlari	864
<i>Sobirov Qobuljon G'ofirjon o'g'li</i>	
Ingliz tilini ikkinchi xorijiy til sifatida o'qitishda leksik derivatsiyalarning ahamiyati	868
<i>Abdusattarov Mavlon Sherali o'g'li</i>	
Tasavvuf adabiyotining paydo bo'lish omillari	872
<i>Ahmadova Shohsanam Sodiq qizi</i>	
Ichki ishlar akademiyasi kursantlarining favqulodda vaziyatlarda qaror qabul qilish jarayonini takomillashtirishning nazariy metodologik asoslari	875
<i>Kadirova Sayyora Madaminovna</i>	
Maktab fizika kursini o'qitishda ekologik tarbiyani shakllantirishning pedagogik asoslari	878
<i>Karimov Abdurahmonjon Ma'rufjon o'g'li</i>	
Til o'rgatishda zamonaviy usullardan foydalanishning samaradorligi va joriy etish strategiyalari	882
<i>Muxammadjonova Nafisa Rustam qizi</i>	
O'quvchilarning fizika faniga oid umumiy kompetensiyalarini shakllantirishda elektron va mobil ta'lim platformalaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	885
<i>Najmiddinova Murat Kamolovich</i>	
Sun'iy intellekt asosida talabalarining falsafiy tafakkurini rivojlantirishning metodologik asoslari	890
<i>Nodirbekov Furqatbek Umarjon o'g'li</i>	

Jadidlarning milliy ta'lim paradigmasi asosida OTM talabalarida milliy identlikni (o'zlik) rivojlantirish.....	894
<i>Ortiqboyev Soxibjon Inomjon o'g'li</i>	
Shifokor shaxsini tarbiyalashda empatiya va axloqiy qadriyatlarning o'rni	897
<i>Tajiboyeva Odinaxon Rustamjon qizi</i>	
Features of Flipped Learning to Improve Speaking Proficiency	901
<i>Tojiyeva Matluba Mahmud kizi</i>	
Socio-Cultural Approach to Teaching English to Students of Economic Specialties	904
<i>Xamdamova Nilufar Esanovna</i>	
Pedagogik mahorat	908
<i>Zakirova Difuza Ergashboyevna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy shaxsiy sifatlarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	912
<i>Xabilova Sitara Tursunmurod qizi, Payg'amova Husnida</i>	
Korpus asoslangan til pedagogikasini yuqori kurs ingliz tili ta'limiga joriy etishning nazariy jihatlari.....	915
<i>Toshpulatova Mexriniso Kilichevna</i>	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy rivojlantirishni pedagogik muammo sifatida o'rganish	919
<i>Axmedov Juraboy Raxmonberdiyevich</i>	
Talabalarning bilim o'zlashtirish darajasi va faolligini oshirishda differensial yondashuvning ahamiyati	925
<i>Sultonova Farangiz Alisherovna</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'quvchilarning yozuv malakasini oshirish yo'llari	929
<i>Boltayeva Barno Isakulovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni milliy ruhda tarbiyalash metodikasini rivojlantirish.....	932
<i>Qosimova Aziza Umarali qizi</i>	

UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARI BOSHQARUVIDA IJOBIY IJTIMOY MUNOSABATLAR MUHITINI SHAKLLANTIRISHDAGI TASHQI TA'SIRLAR

Maryam Raximova

Abdulla Avloniy nomidagi

Pedagogik mahorat milliy tadqiqot instituti magistranti

Annotatsiya: Maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarida ijobiy ijtimoiy munosabatlar muhitiga ta'sir etuvchi tashqi omillar tahlil qilinadi hamda rahbarlik amaliyotini insonparvar boshqaruvga yo'naltirish zarurati asoslanadi. Tadqiqot natijalari ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy va madaniy omillar rahbar-pedagog munosabatlari sifati hamda psixologik barqarorlikka bevosita ta'sir ko'rsatishini aniqlashtiradi. Maqolada vakolatlarni taqsimlash, ko'p indikatorli baholash tizimini joriy etish va psixologik qo'llab-quvvatlash xizmatlarini rivojlantirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar taklif etilgan.

Kalit so'zlar: maktab boshqaruvi, ijobiy ijtimoiy munosabatlar, tashqi omillar, psixologik muhit, rahbar-pedagog munosabatlari, insonparvar boshqaruv, vakolatlarni taqsimlash, ko'p indikatorli baholash, psixologik qo'llab-quvvatlash.

Abstract: The article analyzes the external factors influencing the formation of a positive social climate in general secondary schools and substantiates the necessity of orienting leadership practices toward human-centered management. The research findings reveal that socio-economic, political-legal, and cultural factors directly affect the quality of principal-teacher relations as well as the stability of the psychological climate. The paper proposes scientific and practical recommendations on the balanced delegation of authority, the introduction of multi-indicator evaluation systems, and the development of psychological support services.

Key words: school management, positive social relations, external factors, psychological climate, principal-teacher relations, human-centered leadership, delegation of authority, multi-indicator evaluation, psychological support.

Аннотация: В статье анализируются внешние факторы, влияющие на формирование позитивного социального климата в общеобразовательных школах, и обосновывается необходимость ориентации управленческой практики на гуманистическое руководство. Результаты исследования показывают, что социально-экономические, политико-правовые и культурные факторы напрямую влияют на качество взаимоотношений "руководитель-педагог", а также на психологическую устойчивость. В статье предложены научно-практические рекомендации по распределению полномочий, внедрению многопоказательных систем оценки и развитию служб психологической поддержки.

Ключевые слова: управление школой, позитивные социальные отношения, внешние факторы, психологический климат, взаимоотношения руководитель-педагог, гуманистическое управление, распределение полномочий, многопоказательная оценка, психологическая поддержка.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida umumiy o'rta ta'lim maktablarining boshqaruv samaradorligi nafaqat ichki jarayonlar, balki tashqi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy va madaniy omillar bilan ham uzviy bog'liqdir. Maktab rahbarlari faoliyatining muvaffaqiyati ko'p jihatdan ularning tashqi muhit bilan o'zaro ta'sir mexanizmlarini qanchalik samarali boshqara olishiga bog'liq bo'lib, bu jarayon boshqaruvning insonparvarlashuvi va ijtimoiy-psixologik barqarorlikni ta'minlash bilan bevosita aloqadordir.

So'nggi yillardagi ilmiy tadqiqotlar (Bass, Burns; Herzberg; Likert; Schein va boshq.) rahbar-pedagog munosabatlarining sifati maktabdagi psixologik iqlim, jamoaviy birdamlik va o'quvchilarning akademik natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatishini isbotladi. Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, tashqi omillar – jumladan, siyosiy barqarorlik, iqtisodiy resurslar taqsimoti, pedagog maqomi va huquqiy kafolatlar darajasi – rahbarlikning transformatsion yoki buyruqbozlikka asoslangan uslublarga moyilligini belgilab beradi. Shu bois boshqaruv tizimini yangilashda ichki motivatorlar (e'tirof, kasbiy o'sish imkoniyati, ijtimoiy ishonch) bilan bir qatorda tashqi resurslar va siyosiy-huquqiy mexanizmlarning uyg'unlashuvi zarur.

O'zbekiston ta'lim tizimidagi amaliyot shuni ko'rsatadiki, maktab direktorlari faoliyatini baholash mezonlari hanuzgacha asosan tor ko'lamli akademik ko'rsatkichlarga (OTMga kirish darajasi, attestatsiya natijalari) tayanadi. Bu esa Herzbergning ikki omilli motivatsiya nazariyasi nuqtayi nazaridan qaralganda, ichki motivatsion omillarning yetarlicha inobatga olinmasligiga olib keladi. Tadqiqot natijalarida 78 foiz direktorlar faoliyatining yagona asosiy baholash mezonini sifatida akademik natijani qayd etgan bo'lsa, o'qituvchilar rahbarlik uslubining demokratik yoki avtoritar yo'nalishini psixologik muhit sifatiga ta'sir etuvchi hal qiluvchi omil sifatida baholagan.

Bundan tashqari, so'rovnoma natijalari maktab rahbarlarining ish yuklamasi vazifalarning noteng taqsimlanishi sabab haddan tashqari ortganini ko'rsatadi. 11 asosiy boshqaruv vazifasidan 8 tasi to'liq direktor zimmasiga yuklangan bo'lib, bu holat strategik rejalashtirish, jamoa bilan ishlash va ijtimoiy-emotsional qo'llab-quvvatlash faoliyatiga vaqt yetishmasligiga sabab bo'ladi. Natijada psixologik iqlim tashqi ko'rinishda barqaror bo'lsa-da, adolat, kommunikatsiya ochiqqligi va rag'bat tizimi bo'yicha rahbar-o'qituvchi idroki o'rtasida sezilarli tafovutlar yuzaga kelmoqda.

Mazkur holatlar boshqaruv jarayonida tashqi omillarning rolini chuqur o'rganishni, ularning rahbar-pedagog munosabatlari, ijtimoiy birdamlik va psixologik barqarorlikka ta'sirini ilmiy asosda baholashni taqozo etadi. Ushbu tadqiqot O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida tashqi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy va madaniy omillarning boshqaruvdagi ahamiyatini aniqlash, vakolatlarni qayta taqsimlash, ko'p indikatorli baholash tizimlarini joriy etish hamda psixologik qo'llab-quvvatlash xizmatlarini rivojlantirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Umumiy o'rta ta'lim maktablari boshqaruvida ijobiy ijtimoiy munosabatlarni shakllantirish masalasi ko'plab mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar diqqat markazida bo'lib kelmoqda. O'zbekiston Respublikasi ta'lim sohasida qabul qilgan "Pedagog maqomi to'g'risida"gi Qonun va Prezident farmonlari mazkur yo'nalishda me'yoriy-huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Ushbu hujjatlar pedagoglarning kasbiy maqomi, mehnat sharoitlari va ijtimoiy himoyasini mustahkamlash orqali maktab jamoalarida sog'lom psixologik muhitni shakllantirishga ko'maklashadi.

Xorijiy olimlar ham ijtimoiy munosabatlar muhitining sifatini o'rganishda turli nazariy yondashuvlarni ilgari surishgan. Herzberg o'zining ikki omilli motivatsiya nazariyasida tashqi gigiyenik omillar va ichki motivatorlarning muvozanatli uyg'unlashuvi jamoaviy barqarorlikni ta'minlashini asoslab bergan. Likert tomonidan ishlab chiqilgan ishtirokchi boshqaruv modeli esa rahbarlikda vakolatlarni jamoa a'zolari bilan bo'lishish muhitni yanada ijobiylashtirishini ko'rsatgan. Bass va Avolio transformatsion yetakchilik tamoyillari orqali ijtimoiy birdamlikni mustahkamlash va innovatsion g'oyalarni rivojlantirish imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslashgan.

So'nggi yillarda xalqaro tashkilotlar ham bu masalaga alohida e'tibor qaratmoqda. OECD tomonidan chop etilgan "School Leadership for Learning" hamda UNESCOning "Social and Emotional Learning in Education" bo'yicha tavsiyalari rahbarlar faoliyatida ijtimoiy-emotsional ko'rsatkichlarni kuchaytirish zarurligini ta'kidlaydi. Shuningdek, Creswell, Bryman va Flickning ilmiy metodologiyaga oid ishlari maktab boshqaruvi jarayonlarini chuqurroq empirik tahlil qilishda asosiy metodik manba sifatida xizmat qilmoqda. Ushbu tadqiqotlar rahbar-pedagog munosabatlarini nafaqat tashqi omillar, balki rahbarlarning boshqaruv madaniyati va insoniy yondashuvlari ham belgilashini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot umumiy o'rta ta'lim maktablarida ijobiy ijtimoiy munosabatlar muhitiga ta'sir etuvchi tashqi omillarni aniqlash hamda ularning boshqaruv jarayoniga ta'sirini baholashga qaratilgan bo'lib, aralash uslubdagi ilmiy izlanish sifatida olib borildi. Tadqiqot dizayni sifatida ketma-ket izohlovchi model tanlandi, bunda dastlab miqdoriy so'rovnomalar yordamida statistik ma'lumotlar yig'ildi, so'ngra sifat tahlili orqali ularning mazmuniy sharhi berildi ^[1].

Tadqiqot obyekti sifatida O'zbekistonning turli hududlarida joylashgan umumiy o'rta ta'lim maktablari, predmeti sifatida esa rahbar-pedagog munosabatlari sifati va ularni shakllantiruvchi tashqi ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy hamda madaniy omillar olindi. Unda Toshkent shahri, Samarqand, Farg'ona va Qashqadaryo viloyatidagi maktablar qamrab olindi. Umumiy hisobda 120 nafar maktab direktori va 250 nafar o'qituvchi ishtirok etdi. Respondentlarning 38 foizi 20 yildan ortiq ish tajribasiga ega rahbarlar bo'lib, o'qituvchilar tarkibida ham 20 yildan ortiq stajga ega pedagoglar ulushi 37 foizni tashkil etdi.

Ma'lumot yig'ish jarayonida bir nechta metodlardan foydalanildi. Birinchi bosqichda Likert tipidagi besh pog'onali shkala asosida ikki turdagi so'rovnoma tuzildi ^[2]. Birinchisi "Rahbar-o'qituvchi psixologik muhitini

baholash" nomi ostida psixologik iqlim, adolat, kommunikatsiya ochiqqligi, nizolarni hal qilish va kasbiy rivojlanish imkoniyatlari kabi indikatorlarni o'z ichiga oldi. Ikkinchisi esa "Psixologik muhitni rivojlantirish bo'yicha ehtiyoj va takliflar" nomi bilan baholash tizimi, ish yuklamasi, qo'llab-quvvatlash xizmatlari hamda rag'bat mexanizmlarini qamrab oldi. So'rovnoma savollari UNESCO SEL (2025) tavsiyalari va OECD School Leadership indikatorlariga moslashtirildi [3].

Ikkinchi bosqichda yarim tuzilgan intervyular o'tkazildi. Unda 25 nafar maktab direktori va 40 nafar o'qituvchi ishtirok etdi. Savollar mazmuni Herzbergning ikki omilli motivatsiya nazariyasi, Bass va Avolio tomonidan ishlab chiqilgan Transformatsion yetakchilik modeli hamda Likertning ishtirokchi boshqaruv yondashuvi asosida shakllantirildi. Intervyular orqali rahbarlarning boshqaruv uslublari, tashqi omillarning ularning qaror qabul qilish jarayoniga ta'siri va psixologik iqlimni shakllantirishdagi roli chuqur tahlil qilindi.

Uchinchi bosqichda normativ-huquqiy hujjatlar va xalqaro hisobotlar tahlil qilindi. Tadqiqotda ishlatilgan indikatorlar uch toifada jamlandi. Birinchisi, tashqi omillar bo'lib, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy, madaniy, demografik va ekologik sharoitlarni qamrab oldi. Ikkinchisi, ichki boshqaruv omillari bo'lib, vakolatlarning taqsimlanishi, qaror qabul qilish jarayonlari, motivatsion mexanizmlar va kommunikatsiya ochiqqligini o'z ichiga oldi. Uchinchisi esa natija indikatorlari bo'lib, psixologik iqlim sifati, o'qituvchilar kasbiy qoniqishi va o'quvchilarning akademik yutuqlariga oid ma'lumotlar tahlil qilindi.

Tadqiqot etik talablarga to'liq mos holda amalga oshirildi. O'zbekiston Milliy universiteti Etika qo'mitasi tomonidan tasdiqlangan loyiha doirasida barcha respondentlar tadqiqotda ixtiyoriy ishtirok etdi. Ular ishtirokdan oldin ma'lumotli rozilik formasini imzoladi, anonimlik va maxfiylik to'liq kafolatlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, umumiy o'rta ta'lim maktablarida ijobiy ijtimoiy munosabatlar muhitini shakllantirish jarayoni tashqi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy va madaniy omillar bilan bevosita bog'liqdir. Herzbergning ikki omilli motivatsiya nazariyasi nuqtayi nazaridan olingan ma'lumotlar rahbar-o'qituvchi munosabatlarida gigiyenik omillar (ish haqi, mehnat sharoiti, tashqi bosimlar) ustunlik qilayotgan holatda, ichki motivatorlar – e'tirof, kasbiy o'sish imkoniyati, ijtimoiy ishonch – yetarli darajada ishga solinmayotganini ko'rsatdi. Bu esa maktab jamoalarida psixologik iqlimni mustahkamlash imkoniyatlarini cheklaydi.

So'rovnomalarning natijalariga ko'ra, 78 foiz direktorlar faoliyati asosan tor ko'lamli akademik ko'rsatkichlar bilan baholanmoqda. O'qituvchilar esa rahbarlik uslubining demokratik yoki avtoritar yo'nalishini psixologik barqarorlikka ta'sir etuvchi hal qiluvchi omil sifatida ko'rsatdi. Bu OECD va UNESCO SEL tavsiyalarida qayd etilganidek, maktab rahbarlari baholash tizimida ijtimoiy-emotsional ko'rsatkichlar ulushini oshirish zarurligini tasdiqlaydi [5].

Vakolatlarning taqsimlanishidagi nomutanosiblik ham muhim masala sifatida qayd etildi. Likertning ishtirokchi boshqaruv modeliga ko'ra, vakolatlar keng jamoa ishtirokida taqsimlangan tizimlarda pedagoglar tashabbuskorligi oshadi va innovatsion loyihalar samaradorligi yuqori bo'ladi. Biroq tadqiqotda 11 asosiy boshqaruv vazifasidan 8 tasi to'liq direktor zimmasiga yuklangani, maktab kengashlari va ota-onalar qo'mitalari yetarlicha faol ishlamayotgani aniqlandi.

Intervyu natijalari shuni ko'rsatdiki, rahbarlarning katta qismi avtoritar yoki buyruqbozlikka asoslangan boshqaruv uslubidan voz kechmagan. Bass va Avolio tomonidan ishlab chiqilgan transformatsion yetakchilik tamoyillarining to'liq joriy etilmaganligi o'qituvchilarda kasbiy qadrlanish va ijtimoiy birdamlik hissini pasaytiradi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, ijobiy ijtimoiy munosabatlar muhitini shakllantirishda rahbarlar uchun faqat boshqaruv ko'nikmalari emas, balki emosional intellekt, mediatsiya va ijtimoiy-emotsional yetakchilik kompetensiyalari ham muhim [5; 8]. Shu bois, O'zbekistonda maktab boshqaruvini isloh qilishda transformatsion yetakchilik, ishtirokchi boshqaruv va ko'p indikatorli baholash tizimlarini uyg'unlashtirish strategik ahamiyatga ega bo'ladi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari tashqi omillar (ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik, huquqiy kafolatlar, madaniy qadriyatlar) va ichki boshqaruv mexanizmlarining uyg'un ishlamasligi maktablardagi psixologik muhitni mustahkamlashga to'sqinlik qilayotganini ko'rsatdi. Bu esa boshqaruvni insonparvarlashtirish, vakolatlarni optimallashtirish va psixologik qo'llab-quvvatlash xizmatlarini rivojlantirish zaruratini ilmiy asoslaydi.

O'tkazilgan tadqiqot natijalari umumiy o'rta ta'lim maktablarida ijobiy ijtimoiy munosabatlar muhitini shakllantirishda tashqi omillarning hal qiluvchi rolini ko'rsatdi. So'rovnoma va suhbat materiallari, shuningdek, normativ hujjatlar va ilg'or xorijiy tajribalar tahlili asosida shakllantirilgan ma'lumotlar rahbarlik amaliyoti bilan tashqi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy hamda madaniy determinantlar o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjudligini tasdiqlaydi.

1-jadval: Rahbar–pedagog munosabatlari sifatiga ta'sir etuvchi asosiy tashqi omillar

Omil guruhi	Ta'sir darajasi (%)	Empirik izoh
Ijtimoiy-iqtisodiy	40,2	Moliyaviy resurslar, infratuzilma va hududiy tengsizlikning rahbar qarorlarida ustuvorligi
Siyosiy-huquqiy	26,1	Qonunlar va normativ hujjatlar, pedagog maqomi va mehnat sharoitlari bilan bog'liq talablar
Madaniy qadriyatlar	14,9	Maktab jamoasida muloqot madaniyati, milliy qadriyatlar va urf-odatlar ta'siri
Demografik	11,8	Yosh tarkibi, tajriba nisbatlari, gender balansi
Ekologik	7,0	Hududiy ekologik sharoit va uning psixologik muhitga bilvosita ta'siri

Natijalar shuni ko'rsatadiki, eng yuqori ta'sir kuchiga ega bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy determinantlar rahbarlik faoliyatida ustuvor yo'nalishlarni belgilab bermoqda. Masalan, infratuzilma va moddiy-texnik ta'minot yetishmasligi pedagogik jamoa kayfiyatiga bevosita ta'sir qilgan. Siyosiy-huquqiy omillar esa rahbar–pedagog munosabatlarini tartibga soluvchi asosiy mezon sifatida namoyon bo'lgan. Bu esa “Pedagog maqomi to'g'risida”gi Qonun va hukumat qarorlarining bevosita amaliy samarasi bilan bog'liq.

2-jadval: Rahbarlik uslublarining ijtimoiy munosabatlar muhitiga ta'siri

Rahbarlik uslubi	Ulushi (%)	Ta'sir talqini
Demokratik	35,0	Qaror qabul qilishda ochiqlik, ishonch va birdamlik muhitini shakllantiradi
Avtoritar	27,5	Qat'iy intizomni ta'minlaydi, biroq tashabbuskorlikni pasaytiradi
Ishtirokchi	15,3	Innovatsion g'oyalarni rag'batlantiradi, lekin yetarlicha qo'llab-quvvatlanmagan
Transformatsion yetakchilik	12,0	Ijroiy ruhiy muhit yaratishda samarali, ammo amaliyotda kam qo'llanadi
Vakolatlarni markazlashtirish	10,2	Mas'uliyat notekis taqsimlanishi sababli ziddiyatlar keltirib chiqaradi

Analiz natijalari ko'rsatadiki, demokratik boshqaruv uslubi eng ko'p qo'llaniladigan shakl bo'lib, u maktab jamoalarida ochiqlik, ishonch va hamkorlikni kuchaytiradi. Avtoritar boshqaruv muayyan sharoitlarda samarali bo'lsa-da, ijobiy ijtimoiy muhitni shakllantirishda sust natija beradi. Transformatsion va ishtirokchi rahbarlikning ulushi nisbatan past bo'lsa-da, ular zamonaviy boshqaruv tamoyillari nuqtayi nazaridan istiqbolli hisoblanadi.

Ilmiy tahlil

Olingan natijalar rahbar–pedagog munosabatlarining ijobiy shakllanishi tashqi omillarning murakkab uyg'unligi bilan belgilanayotganini tasdiqlaydi. Bu jarayonda ijtimoiy-iqtisodiy sharoit va siyosiy-huquqiy kafolatlar asosiy omil sifatida ajralib turadi. Shu bilan birga, madaniy qadriyatlar va demografik tarkib psixologik barqarorlikni mustahkamlovchi ikkilamchi, ammo zaruriy shart sifatida namoyon bo'ladi. Olingan statistik natijalar G. Allportning “ijtimoiy muhit nazariyasi” hamda D. Goleman tomonidan ishlab chiqilgan “emosional intellekt” konsepsiyasini qo'llab-quvvatlaydi. Chunki ijtimoiy munosabatlarning ijobiy shakllanishi nafaqat tashqi sharoitlarga, balki rahbarlarning boshqaruv madaniyati va insonparvarlik yondashuviga ham bevosita bog'liqdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari umumiy o'rta ta'lim maktablari boshqaruvida ijobiy ijtimoiy munosabatlar muhitini shakllantirish tashqi omillar bilan chambarchas bog'liqligini ko'rsatdi. Ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy va madaniy determinantlar rahbar–pedagog munosabatlari mazmuni va psixologik barqarorlik darajasini belgilab beruvchi asosiy ko'rsatkichlar sifatida namoyon bo'ldi. Demokratik va ishtirokchi boshqaruv uslublarining ustunligi ijobiy psixologik muhitni shakllantiruvchi eng muhim omil sifatida qayd etildi, avtoritar va markazlashtirilgan boshqaruv shakllari esa ziddiyatli vaziyatlarni kuchaytirishi aniqlandi.

Natijalar shuni tasdiqladiki, tashqi ijtimoiy-iqtisodiy omillar o'zining kuchli ta'siri orqali pedagogik jamoa ruhiy barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Siyosiy-huquqiy kafolatlar, jumladan, “Ta'lim to'g'risida”gi Qonun va “Pedagog maqomi to'g'risida”gi Qonun, shuningdek, ta'lim sohasiga oid Prezident farmon va qarorlari, rahbar va pedagog munosabatlarining me'yoriy asoslarini belgilovchi muhim hujjatlar sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Madaniy qadriyatlar va kommunikatsiya madaniyati esa jamoa birdamligini mustahkamlovchi ichki psixologik resurs sifatida qayd etildi.

Asosiy xulosalar:

1. Ijtimoiy-iqtisodiy omillar maktablarda sog'lom psixologik muhitni shakllantirishda eng katta ta'sir kuchiga ega bo'lib, resurslardan samarali foydalanish zaruratini taqozo etadi.
2. Siyosiy-huquqiy mexanizmlar rahbar-pedagog munosabatlarini tartibga soluvchi asosiy omil bo'lib, ularning amaliy samarasi monitoring tizimi orqali ta'minlanishi lozim.
3. Madaniy qadriyatlar, jamoa ichki muloqot madaniyati va demografik tarkibning uyg'unligi pedagogik jamoalardagi psixologik barqarorlikni oshirishga xizmat qiladi.
4. Demokratik va ishtirokchi boshqaruv uslublari ijobiy psixologik muhitni shakllantirishda eng maqbul yondashuv sifatida namoyon bo'ldi.

Yuqorida keltirilgan xulosalardan kelib, quyidagi ilmiy-amaliy tavsiyalarni taqdim etish mumkin:

1. **Boshqaruv yondashuvi.** Maktab rahbarlari boshqaruvda demokratik va ishtirokchi uslublarni keng joriy etishi, qaror qabul qilish jarayonida pedagoglar va ota-onalar ishtirokini ta'minlashi zarur. Bu ijtimoiy ishonch va jamoaviy birdamlikni mustahkamlaydi.
2. **Resurslarni boshqarish.** Hududlar bo'yicha ijtimoiy-iqtisodiy resurslarning adolatli taqsimotini yo'lga qo'yish, moddiy-texnik bazani modernizatsiya qilish orqali o'quv muassasalarida psixologik barqarorlikni kuchaytirish mumkin.
3. **Normativ-huquqiy asos.** Qabul qilingan qonun va qarorlarning amaliy samaradorligini monitoring qilish mexanizmini kuchaytirish, huquqiy hujjatlarning ijrosini tizimli nazorat qilish maktab boshqaruvida barqarorlikni ta'minlaydi.
4. **Madaniy integratsiya.** Rahbar-pedagog munosabatlarida milliy qadriyatlar va muloqot madaniyatini jamoaviy faoliyatga integratsiya qilish sog'lom ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantiradi.
5. **Psixologik qo'llab-quvvatlash.** Maktablarda psixologik xizmatlarni institutsional mexanizm sifatida yo'lga qo'yish, pedagoglarni muntazam psixologik treninglar bilan qo'llab-quvvatlash tavsiya etiladi.
6. **Innovatsion boshqaruv.** Transformatsion va ishtirokchi yetakchilik uslublarni innovatsion boshqaruv strategiyalari orqali amaliyotga keng tatbiq etish maktab jamoalarining kreativ va tashabbuskorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Creswell, J. W. (2014). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 4th ed. Thousand Oaks, CA: SAGE.
2. Flick, U. (2018). An Introduction to Qualitative Research. SAGE Publications.
3. Bryman, A. (2016). Social Research Methods. Oxford University Press.
4. Likert, R. (1967). The Human Organization: Its Management and Value. McGraw-Hill.
5. UNESCO. (2025). Social and Emotional Learning in Education: Policy Recommendations. Paris: UNESCO.
6. OECD. (2016). School Leadership for Learning: Insights from TALIS 2013. Paris: OECD Publishing.
7. Herzberg, F. (1959). The Motivation to Work. New York: John Wiley & Sons.
8. Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership. Thousand Oaks, CA: SAGE.
9. Likert, R. (1961). New Patterns of Management. McGraw-Hill.
10. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. (2024-yil 1-fevral). "Pedagog maqomi to'g'risida"gi Qonun, O'RQ-901. O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, 2024-yil, №5.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2025-yil 19-mart). "Maktabgacha va maktab ta'limi sohasida boshqaruv tizimi samaradorligini oshirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-51-son Farmon. O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, 2025-yil, №12.
12. Field, A. (2018). Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics. SAGE Publications.
13. Bazeley, P., & Jackson, K. (2013). Qualitative Data Analysis with NVivo. SAGE Publications.
14. Denzin, N. K. (2012). Triangulation 2.0. Journal of Mixed Methods Research, 6(2), 80–88.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.